

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПОРЯДКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО**

Київ – 2020

Міністерство оборони України

НАКАЗ

начальника Національного університету
оборони України імені Івана Черняхівського

06 ЛЮТ 2020

м. Київ

№ 51

Про введення в дію Методичних рекомендацій до Порядку реалізації освітніх програм у Національному університету оборони України імені Івана Черняхівського

Відповідно до вимог Закону України "Про вищу освіту", Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2019 року № 977, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України за № 880/33851 від 08 серпня 2019 року, Статуту Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 10 травня 2017 року № 260 у редакції наказу Міністерства оборони України від 17 березня 2019 року № 101, та на виконання рішення Вченої ради університету від 27 січня 2020 року (протокол № 1) **н а к а з у ю:**

1. Ввести в дію Методичні рекомендації до Порядку реалізації освітніх програм у Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського, що додається.

2. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника начальника університету з навчальної роботи.

3. Наказ довести згідно з розрахунком доведення.

Начальник Національного університету оборони
України імені Івана Черняхівського
генерал-лейтенант

Анатолій СИРОТЕНКО

Додаток
до наказу начальника Національного
університету оборони України
імені Івана Черняхівського
ОБ.ОД № 5А

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПОРЯДКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО**

Ухвалено Вченою радою
Національного університету
оборони України імені Івана
Черняхівського протокол № А
від "27" 04 2020 року

- I. Загальні положення
- II. Класифікація освітніх програм та їх документальне забезпечення
- III. Порядок розроблення освітньої програми
- IV. Порядок затвердження, акредитації, відкриття та закриття освітньої програми
- V. Порядок реалізації, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми
- VI. Прикінцеві положення

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Методичні рекомендації до порядку реалізації освітніх програм в Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського (далі – Методичні рекомендації) розроблено у відповідності до вимог Закону України “Про освіту” від 05.09.2017 № 2145-VIII (стаття 44. Акредитація освітньої програми) та Закону України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII (стаття 10. Стандарти вищої освіти, стаття 25. Акредитація освітньої програми).

1.2. Методичні рекомендації ґрунтуються: на засадах Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 “Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти” (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 977 “Про затвердження положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти” .

1.3. Освітня програма використовується під час:

- акредитації освітньої програми;
- розроблення навчального плану, формування програм навчальних дисциплін, практик і змісту індивідуальних завдань;
- розроблення засобів діагностики якості вищої освіти;
- атестації майбутніх фахівців.

1.4. Основні терміни Методичних рекомендацій та їх визначення.

Освітня програма (освітньо-професійна, освітньо-наукова) – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації.

Акредитація освітньої програми – оцінювання якості освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет:

- відповідності стандарту вищої освіти;
- спроможності виконання вимог стандарту;
- досягнення заявлених у програмі результатів навчання відповідно до критеріїв оцінювання якості освітньої програми.

Гарант освітньої програми – науково-педагогічний або науковий працівник, який/яка несе відповідальність за її якість, має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою до освітньої програми спеціальністю. Вимоги до гаранта визначені в Постанові Кабінету Міністрів

України від 30.12.2015 р. № 1187 “Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти” (зі змінами).

Кваліфікація – визнана уповноваженим суб’єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання).

Компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей.

Ліцензування – процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність відповідно до ліцензійних умов провадження освітньої діяльності.

Спеціальність – гармонізована з Міжнародною стандартною класифікацією освіти предметна область освіти і науки, яка об’єднує споріднені освітні програми, що передбачають спільні вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників.

Спеціалізація – складова спеціальності, що може визначатися закладом вищої освіти та передбачає одну або декілька профільних спеціалізованих освітніх програм вищої або післядипломної освіти.

Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів.

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначені навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС.

ЄДЕБО – Єдина державна електронна база з питань освіти.

Національна рамка кваліфікацій (НРК) – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів.

II. КЛАСИФІКАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ТА ЇХ ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

2.1. Спрямованість освітніх програм.

В рамках однієї спеціальності можлива реалізація освітніх програм (далі – ОП) за різними спеціалізаціями.

Профільна спрямованість, обумовлена істотними особливостями предметної сфери програми, переліком програмних компетентностей,

програмними результатами чи переліком освітніх компонентів є підставою для розробки ОП. Проведення освітнього процесу за ОП може одночасно здійснюватися в декількох інститутах. До складу ОП входить навчальний план, а також графік навчального процесу з урахуванням особливостей форм навчання.

Навчання за ОП проводиться за денною та/або заочною формами. За умови організації різних форм навчання структура, обсяг, зміст і результати ОП за певним рівнем вищої освіти не повинні різнитися.

Прийняття або зміна стандарту освітньої діяльності є підставою для перегляду існуючої або розроблення нової ОП.

Кожна ОП має гаранта освітньої програми.

2.2. Види основних освітніх програм.

За видом освітньої діяльності ОП поділяють на:

- програми вищої освіти;
- програми післядипломної освіти.

За рівнем вищої освіти ОП поділяються на:

- програми для бакалаврів;
- програми для магістрів;
- програми для докторів філософії.

За предметом ОП можуть:

- відповідати одній спеціальності;
- бути міждисциплінарними.

2.3. Стандарти вищої освіти.

Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

- обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, та результатів їх навчання;
- перелік обов'язкових компетентностей випускника;
- нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- форми атестації здобувачів вищої освіти;
- вимоги до створення освітніх програм підготовки за галуззю знань, міждисциплінарних освітньо-наукових програм (у стандартах магістра та доктора філософії);
- вимоги професійних стандартів (за їх наявності).

2.4. Структура ОП.

До структури освітньої програми входять:

- профіль освітньої програми;
- перелік компонентів ОП та їх логічна послідовність;
- форми атестації здобувачів вищої освіти;

- матриця відповідності програмних компетентностей освітнім компонентам ОП;
- матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентам ОП.

2.5. Характеристика складових ОП.

2.5.1. Профіль ОП визначає її характерні риси, місце в освітньому просторі, співвідношення з тематикою наукових досліджень.

Він розробляється для полегшення розуміння ОП зацікавленими сторонами: вступниками на навчання, здобувачами вищої освіти, роботодавцями, дослідниками, викладачами, професіоналами, агенціям забезпечення якості, органам ліцензування й акредитації тощо.

Дані профілю ОП є частиною інформаційного пакету Університету, на основі якого формується додаток до диплома.

Профіль програми включає такі елементи:

- Загальна інформація:
 - повна назва Університету та структурного підрозділу;
 - ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу;
 - офіційна назва освітньої програми;
 - тип диплома та обсяг освітньої програми;
 - наявність акредитації;
 - цикл/рівень вищої освіти;
 - передумови;
 - мова викладання;
 - термін дії освітньої програми.
- Мета освітньої програми.
- Характеристика освітньої програми:
 - предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація);
 - орієнтація освітньої програми;
 - основний фокус освітньої програми та спеціалізації;
 - особливості програми.
- Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання:
 - придатність до працевлаштування;
 - подальше навчання.
- Викладання та оцінювання:
 - викладання та навчання;
 - оцінювання.
- Програмні компетентності:
 - інтегральна компетентність;
 - загальні компетентності;
 - фахові компетентності.
- Програмні результати навчання.
- Ресурсне забезпечення реалізації програми:

- характеристика кадрового забезпечення;
- характеристика матеріально-технічного забезпечення;
- характеристика навчально-методичного та інформаційного забезпечення;

- Академічна мобільність:

- національна кредитна мобільність;
- міжнародна кредитна мобільність;
- навчання іноземних здобувачів вищої освіти.

2.5.2. Перелік компонентів освітньої програми та їх логічна послідовність.

Перелік компонентів відображає розподіл ОП на окремі освітні компоненти та логічну послідовність їх вивчення, які можуть складатися з одного або кількох модулів, інших типів складових навчального курсу, практики (стажування), дослідницьких проектів та інших відповідних навчальних заходів.

Перелік включає назви навчальних дисциплін, практик, курсових і атестаційних робіт та їх обсяг у кредитах ЄКТС з розподілом за навчальними семестрами (півріччями).

2.5.3. Форма атестації здобувачів вищої освіти.

Подається інформація про види (форми) підсумкової атестації та документи, які отримує випускник на основі її успішного проходження.

2.5.4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ОП є відображення структурно-логічних зв'язків між змістом ОП (переліком навчальних дисциплін) і запланованими програмними компетентностями.

2.5.5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентами ОП є відображенням структурно-логічних зв'язків між змістом ОП і запланованими програмними результатами.

2.5.6. Кадрове забезпечення ОП. Цей розділ містить відомості про НПП й науковців, які беруть участь в реалізації ОП. Відомості можуть надаватися у вигляді аналітичних матеріалів (сукупно за всіма НПП програми, із зазначенням відомостей про їх профільну освіту, вчені ступені й звання, наукову роботу, статус по відношенню до Університету (штатний працівник/сумісник) тощо).

III. ПОРЯДОК РОЗРОБЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

3.1. Розроблення освітніх програм.

Нова ОП розробляється на основі стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти (за наявності) з урахуванням вимог професійних стандартів у відповідній професійній галузі (за наявності останніх).

Розроблення нової ОП містить такі етапи:

- I етап. Формування проектної (робочої) групи та призначення гаранта освітньої програми;

- II етап. Аналіз актуальності ОП та оцінювання достатності наявних ресурсів;
- III етап. Визначення профілю ОП;
- IV етап. Визначення освітнього змісту ОП та розроблення навчального плану;
- V етап. Розроблення системи оцінювання якості ОП з метою її удосконалення.

3.2. I етап. Формування проектної групи та призначення гаранта освітньої програми.

Нова ОП розробляється за ініціативою керівництва Університету, інституту та/або ініціативної групи з числа науково-педагогічних працівників.

Розробці нової ОП передусє порівняльний аналіз її ініціаторів аналогічних спрямувань, що діють – їх тривалості, переліку навчальних дисциплін, рівня викладання та інше.

Розроблення, моніторинг та перегляд кожної ОП здійснюється проектними (робочими) групами.

Проектні (робочі) групи формуються окремо за кожною ОП на період її розроблення, моніторингу, перегляду, проведення процедур зовнішнього оцінювання (ліцензування, акредитації), самооцінювання або інших необхідних процедур.

Склад проектної (робочої) групи ОП затверджується наказом начальника Університету за поданням відповідного інституту відповідно до пропозицій випускової кафедри.

При цьому має бути дотримана ліцензійна умова щодо наявності у складі проектної групи:

- для освітнього ступеня бакалавра у складі повинні бути не менш як три особи, які мають науковий ступінь та/або вчене звання;
- для освітнього ступеня магістра у складі повинні бути не менш як три особи, які мають науковий ступінь та вчене звання, з них один доктор наук та/або професор;
- для освітньо-наукового ступеня доктора філософії у складі повинні бути не менш як три особи, які мають науковий ступінь та вчене звання, з них не менше двох докторів наук та/або професорів.

Одна й та ж сама особа може бути членом декількох проектних (робочих) груп. З метою узгодження підходів щодо розроблення ОП рекомендується до складу проектних груп інституту включати начальників (завідувачів) випускових кафедр.

З метою забезпечення участі в розробці, моніторингу та перегляду ОП зацікавлених сторін, рекомендується включати до складу проектної (робочої) групи їх представників (роботодавців, здобувачів вищої освіти, професіоналів тощо) або залучати до діяльності проектної (робочої) групи в інших формах.

Керівником проектної (робочої) групи призначається один з її членів, який має науковий ступінь і стаж науково-педагогічної та/або наукової роботи не менш як десять років для освітньо-наукового ступеня доктора філософії і ступеня магістра та п'ять років для освітніх ступенів бакалавра. Керівник проектної (робочої) групи не може в поточному навчальному році одночасно керувати іншими проектними (робочими) групами, за винятком керівництва проектними групами за різними рівнями вищої освіти в межах однієї спеціальності в даному закладі вищої освіти. Дострокове припинення роботи й призначення нового гаранта ОП і членів проектної (робочої) групи здійснюється на підставі наказу начальника Університету.

Проектні (робочі) групи виконують наступні завдання:

- обирають вид ОП;
- встановлюють актуальність ОП;
- формують профіль програми;
- визначають форми навчання та організації освітнього процесу;
- визначають освітні компоненти;
- розробляють навчальний план та інші нормативні документи, що організаційно супроводжують процес підготовки здобувачів вищої освіти за відповідною ОП з урахуванням рекомендацій відповідних науково-методичних центрів та вимог методичної ради Університету;
- дають завдання випусковим та іншим кафедрам Університету на розроблення навчально-методичного забезпечення ОП;
- здійснюють аналіз відповідності ОП Ліцензійним умовам;
- узагальнюють пропозиції та формують рекомендації з вдосконалення існуючої ОП;
- беруть участь у моніторингу ОП (узагальнюють пропозиції та рекомендації, здійснюють самоаналіз) та періодичному перегляду ОП;
- спільно з відповідним науково-методичним центром Університету забезпечують внесення відомості щодо ОП та навчальних планів до ЄДЕБО;
- здійснюють контроль за реалізацією ОП науково-педагогічними працівниками та кафедрами Університету.

За запитом проектної (робочої) групи відповідні структурні підрозділи Університету зобов'язані надати у визначений гарантом ОП строк відомості, необхідні для розроблення ОП.

Координацію діяльності усіх проектних груп Університету здійснює заступник начальника університету з навчальної роботи.

3.3. II етап. Аналіз актуальності ОП та оцінювання достатності наявних ресурсів.

Аналіз актуальності ОП полягає у встановленні суспільної потреби в ОП, її потенціалі шляхом консультацій із зацікавленими сторонами (здобувачами вищої освіти, випускниками Університету, роботодавцями, науковою спільнотою, професіоналами тощо), з'ясуванні виконання основних умов її запровадження.

Проектна (робоча) група проводить аналіз ринку освітніх послуг і можливості позиціонування на ньому ОП.

Проектна (робоча) група, виходячи з прогнозованої структури ОП, з врахуванням Ліцензійних умов, за результатами консультацій з профільними підрозділами Університету здійснює попередню загальну оцінку достатності наявних ресурсів (кадрових, фінансових, організаційних тощо) для її реалізації та потреби залучення зовнішніх ресурсів.

3.4. III етап. Визначення профілю ОП.

Профіль програми складається проектною (робочою) групою як короткий документ, створений для представлення в усталеній формі загальної інформації про ОП.

Визначення профілю полягає у визначенні мети ОП (зазвичай до двох речень), загальних і фахових програмних компетентностей, які повинні бути досягнуті в результаті навчання, кінцевих (програмних) результатів навчання з урахуванням положень Національної рамки кваліфікацій, вимог стандартів вищої освіти та встановлення необхідного обсягу ОП у кредитах ЄКТС.

При формулюванні програмних компетентностей та результатів навчання варто забезпечити активну роль представників ринку праці в процесі формування компетентнісного опису моделі майбутнього фахівця.

Програмні компетентності (описані за видами: інтегральні, загальні, спеціальні) – загалом від 10 до 15 найважливіших компетентностей, визначають специфіку ОП. Компетентності випускника відображають погляд замовника (роботодавця) на освітню та професійну підготовку.

Основою для формулювання програмних компетентностей ОП є перелік компетентностей стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю. Цей перелік може бути доповнений декількома (не більше 2-3) компетентностями, що визначаються специфікою потреб (цільовий запит роботодавців).

Інтегральні та загальні компетентності визначені Національною рамкою кваліфікацій і описані за кваліфікаційними рівнями.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності, як правило, поділяють на три види (в предметній області):

- знання й розуміння;
- когнітивні уміння та навички;
- практичні навички.

Бажано наводити коментар до кожної компетентності. Набір фахових компетентностей має відповідати визначеному рівню ОП.

Програмні результати навчання – узгоджений набір 15-25 тверджень, які зазначають, що здобувач вищої освіти має знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення навчання за ОП.

При формулюванні програмних результатів навчання рекомендується враховувати міжнародні зразки (формулювання), наприклад, розроблені в проекті Тюнінг.

Набір програмних результатів навчання є однаковим для всіх здобувачів вищої освіти за ОП певного рівня. Перелік програмних результатів навчання має корелюватися з визначеним переліком загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.

Результати навчання мають відповідати таким критеріям:

- корисність – мають сприйматися як такі, що відповідають рівню вищої освіти та вимогам/очікуванням громадянського суспільства та держави, релевантність відповідним програмним компетентностям;

- конкретність – забезпечувати достатній рівень деталізації, бути чіткими і однозначними, написаними зрозумілою мовою, дозволяючи чітко окреслити зміст вимог до здобувача вищої освіти;

- стандартизованість – визначати стандартні вимоги, яким повинен відповідати здобувач вищої освіти;

- відповідність – відповідати кваліфікаційним вимогам, бути взаємозв'язаними із освітніми рівнями та кваліфікаційними рівнями Національної рамки кваліфікацій (далі – НРК);

- об'єктивність – сформульованими нейтрально, уникаючи зайвої амбітності та суб'єктивності;

- досяжність – реалістичними, з погляду часу та ресурсів, необхідних для їх досягнення;

- діагностичність – повинні мати об'єктивні ознаки їх досягнення чи недосягнення та визначати вимоги до присудження кредитів ЄКТС;

- вимірюваність – має існувати спосіб та шкала для вимірювання ступеня досягнення результату прямими або непрямими методами.

Порядок формулювання результатів навчання:

- визначити, якій сфері (спеціальній чи загальній, предметній області, особливі навички тощо) та кваліфікаційному рівню НРК має відповідати результат навчання;

- зазначити тип результату навчання (знання, навички, здатності, інші компетентності);

- визначити активне дієслово відповідного рівня;

- зазначити предмет вивчення або предмет дії (іменник, що слідує за дієсловом);

- за необхідності навести умови/обмеження, за яких слід демонструвати результат навчання;

- перевірити результат навчання відповідності вище зазначеним критеріям та визначити засіб оцінювання його досягнення.

При розробленні програмних результатів навчання варто врахувати:

- результати навчання характеризують те, що здобувач вищої освіти повинен продемонструвати після успішного завершення освітньої програми (демонстрація знань, умінь, здатності виконувати тощо);

- повний набір програмних результатів навчання виражає характерні особливості ОП, якщо серед них є результати, характерні також і для інших ОП, їх доцільно виділити окремо.

Формулюванню програмних результатів супроводжує вироблення чітких критеріїв оцінювання сформульованого результату.

Кореляція результатів навчання програмним компетентностям перевіряється за допомогою матриці відповідності програмних компетентностей програмним результатам навчання за ОП.

3.5. IV етап. Визначення змісту ОП та розроблення навчального плану.

Визначення змісту ОП охоплює наступні етапи:

- складання переліку освітніх компонентів ОП - визначення компетентностей та формулювання результатів навчання; вирішення питання щодо розподілу кредитів ЄКТС ОП; визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання; перевірка охоплення ключових загальних та фахових компетентностей.

- обрання освітніх технологій та розроблення навчального плану.

- розроблення програм навчальних дисциплін.

На підставі програмних компетентностей та програмних результатів навчання проектна (робоча) група:

- визначає загальний бюджет часу – обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для досягнення зазначених результатів, який необхідно розподілити;

- здійснює структурування результатів навчання (модулів або навчальних дисциплін, інших складових навчального курсу, практик, стажувань, дослідницьких проектів та інших відповідних навчальних заходів) та розподіляє кредити ЄКТС, необхідні для досягнення зазначених результатів.

При призначенні кредитів ЄКТС освітнім компонентам ОП слід віддавати перевагу стандартизованому підходу, коли обсяг кожного компонента є стандартним або кратним (модуль) на відміну від індивідуального підходу, коли обсяг кредитів ЄКТС для освітнього компоненту є довільним і залежить від переліку та складності результатів навчання, опису прогнозованої навчальної діяльності, оцінки навантаження, обговорення викладацьким складом.

Визначення кількості кредитів ЄКТС для освітнього компонента здійснюється шляхом оцінки навантаження, необхідного для досягнення результатів навчання.

Мінімальна кількість кредитів ЄКТС для освітнього компонента складає 3 кредити ЄКТС. Кількість освітніх компонентів на навчальний рік – не більше 16. Проектним (робочим) групам варто запобігати надмірній фрагментації освітніх компонентів.

Слід стандартизувати освітні компоненти з метою гнучкості, мобільності, формування міждисциплінарних траєкторій навчання.

Визначення компетентностей та формулювання результатів навчання для кожного модуля (освітнього компоненту). Виходячи з програмних компетентностей та програмних результатів навчання, проектна (робоча)

група має сформулювати результати навчання, які повинні бути досягнуті в межах кожного модуля (освітнього компонента).

Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання.

Проектна (робоча) група має погодити спосіб найкращого розвитку та оцінювання компетентностей і досягнення бажаних результатів навчання, а також передбачити різноманітні підходи до навчання, викладання та оцінювання.

Перевірка охоплення ключових загальних і фахових компетентностей. Проектна (робоча) група має перевірити розвиток ключових загальних і спеціальних компетентностей, а також перевірити, чи всі програмні ключові загальні та спеціальні компетентності охоплюються модулями/одинацями освітньої програми.

Проектні (робочі) групи мають провести узгодження результатів навчання та програмних компетентностей:

- узгодження програмних результатів навчання з НРК;
- узгодження програмних результатів навчання зі стандартами вищої освіти;
- узгодження результатів вивчення модуля (навчальної дисципліни) з програмними результатами навчання (Матриця відповідності програмних результатів навчання освітнім компонентам освітньої програми);
- узгодження модульних (дисциплінарних) результатів навчання з програмними компетентностями (Матриця відповідності програмних компетентностей освітнім компонентам освітньої програми);
- узгодження методів викладання з відповідними результатами навчання для досягнення очікуємих (бажаних) результатів навчання;
- узгодження методів оцінювання відповідно з модульними (дисциплінарними) та програмними результатами навчання.

Обрання освітніх технологій та розроблення навчального плану.

Внесення проектною (робочою) групою узгоджених відповідних навчальних дисциплін із ОП до навчальних планів підготовки фахівців є обов'язковим.

Відповідно до профілю ОП та переліку її освітніх компонентів проектна (робоча) група розробляє навчальний план ОП. При цьому варто враховувати, що обсяг часу відведений на самостійну роботу повинен складати не менше ніж 1/2 та 1/3 (в залежності від рівня вищої освіти) загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, решта обсягу призначається для аудиторного навантаження.

Розроблення програм навчальних дисциплін.

Програми навчальних дисциплін за завданнями проектних (робочих) груп розробляються на кафедрах інститутів згідно з вимогами розроблених освітніх програм. Програма навчальної дисципліни розробляється на термін дії навчального плану, за необхідності до неї можуть вноситись зміни.

Відповідно до робочої програми навчальної дисципліни на поточний навчальний рік на кафедрах розробляється навчально-методичне забезпечення дисципліни.

3.6. V етап. Розроблення системи оцінювання якості освітньої програми з метою її удосконалення.

За якісний компонент освітньої програми несе відповідальність проектна (робоча) група, а також викладацький склад, який її реалізує. З метою контролю за якістю освітніх програм та їх вдосконалення проводяться різні процедури оцінювання та визнання якості ОП: зовнішні, внутрішні й непрямі.

Основними процедурами зовнішнього оцінювання та визнання якості ОП є:

- акредитація освітніх програм (ОП може не мати акредитації). За неакредитованою освітньою програмою Університет має право на виготовлення і видачу власних документів про вищу освіту у порядку та за зразком, що визначені вченою радою Університету;

- сертифікація освітніх програм – процедура встановлення відповідності якісних характеристик освітніх програм певним стандартам якості організації, що сертифікує ОП;

Для всіх ОП рекомендується регулярно проводити оцінку підготовки фахівців і затребуваних компетентностей (результатів навчання) з точки зору роботодавців, а також затребуваних результатів навчання з точки зору випускників. Процедурою такої оцінки є опитування роботодавців та випускників (анкетування, інтерв'ювання тощо).

Основними процедурами внутрішньої оцінки якості є самоаналіз ОП, який може проводитися як в рамках процедур зовнішнього оцінювання якості (акредитації будь-якого виду), так і з ініціативи гаранта ОП з метою планових процедур контролю якості.

Залежно від цілей проведення самоаналізу визначаються процедури і терміни його проведення. За рішенням керівництва інституту для проведення самоаналізу ОП і підготовки звіту призначається комісія та/або робоча група (у складі 3-5 осіб з числа викладачів, що реалізує ОП); до проведення самоаналізу ОП залучаються представники роботодавців, здобувачі вищої освіти, викладачі програми і (за можливості) її випускники.

Самоаналіз проводиться проектною (робочою) групою за рішенням гаранта освітньої програми. Результати проведеного самоаналізу оформлюються у формі звіту та надаються на затвердження.

Звіт про результати самоаналізу ОП готується членами комісії (робочої групи) з самоаналізу й узгоджується з усіма залученими до цієї процедури учасниками; звіт повинен містити висновки про якість ОП і пропозиції щодо її вдосконалення, включаючи, за необхідності, пропозиції щодо внесення змін до ОП, модернізації ОП та/або прийняттю інших управлінських рішень.

Непрямими формами оцінювання та визнання якості ОП є різні процедури і форми оцінювання якості підготовки випускників і здобувачів вищої освіти за ОП. До них належать, участь у професійних і наукових

конкурсах, конференціях, отримання відповідних премій здобувачами вищої освіти та випускниками ОП та ін.

Внесення в ОП змін, що відносяться до компетенції вченої ради Університету, затверджується на засіданні вченої ради Університету відповідно до рекомендацій, наданих гарантом освітньої програми.

IV. ПОРЯДОК ЗАТВЕРДЖЕННЯ, АКРЕДИТАЦІЇ, ВІДКРИТТЯ ТА ЗАКРИТТЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

4.1. Затвердження ОП.

Всі нові освітні програми мають єдиний порядок затвердження, що включає їх послідовний розгляд:

– проектною (робочою) групою, яка повинна здійснити перевірку збалансованості та реалістичності програми, зокрема перевірити, чи розроблена програма збалансована, чи кредити присвоєно раціонально, чи здатні здобувачі вищої освіти завершити окремі дисципліни та всю освітню програму, вклавшись у визначений час. Крім того, проектна (робоча) група повинна перевірити повноту документального забезпечення ОП та відповідність освітньої програми Ліцензійним умовам. Позитивне рішення проектною групою є підставою для передачі матеріалів на засідання випускової кафедри;

– випусковою кафедрою, позитивне рішення якої є підставою для передачі матеріалів керівництву інституту;

– начальником інституту, який планує відкриття нової програми. Позитивне рішення начальника відповідного інституту є підставою для передачі матеріалів на розгляд вченої ради інституту;

– вченою радою інституту, позитивне рішення якої є підставою для розгляду ОП методичною радою Університету;

– методичною радою Університету. Методична рада Університету оцінює відповідність нової ОП всім вимогам, встановленим до освітніх програм Університету. Висновок про ухвалення ОП методичною радою носить рекомендаційний характер для вченої ради Університету;

– вченою радою Університету. За результатами розгляду ОП вченою радою Університету може бути прийняте рішення про її затвердження, направлення на доопрацювання або про відмову у затвердженні.

4.2. Акредитація освітньої програми.

Університет надає Національному агентству із забезпечення якості вищої освіти ОП, письмову заяву та документи, що підтверджують відповідність його освітньої діяльності стандартам вищої освіти за відповідною спеціальністю.

Рішення щодо акредитації освітньої програми приймається на підставі експертного висновку відповідної галузевої експертної ради, який представляє голова цієї експертної ради.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти на підставі експертного висновку видає Університету відповідний сертифікат.

У сертифікаті про акредитацію зазначається найменування та адреса закладу вищої освіти; спеціальність і рівень вищої освіти, за якими акредитована освітня програма; дата видачі сертифіката.

Сертифікат про акредитацію вперше видається за кожною акредитованою ОП строком на п'ять років, а при другій та наступних акредитаціях – строком на 10 років. Інформація про видачу сертифіката вноситься до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

Форма сертифіката про акредитацію, порядок його оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку затверджуються Кабінетом Міністрів України. Сертифікат підтверджує відповідність ОП за певною спеціальністю та рівнем вищої освіти стандартам вищої освіти і дає право на видачу документа про вищу освіту державного зразка за акредитованою ОП.

4.3. Відкриття ОП та прийом на навчання здобувачів вищої освіти.

Прийом на навчання здобувачів вищої освіти за ОП здійснює приймальна комісія Університету централізовано відповідно до Правил прийому до Університету.

ОП може бути включена до Правил прийому і на неї може бути оголошений прийом тільки за умови її затвердження і наявності спеціальності, в рамках якої відкривається ця ОП, наявності ліцензії Університету на провадження освітньої діяльності.

Якщо на ОП не здійснено прийом здобувачів вищої освіти у зв'язку з її недостатньою затребуваністю, проектна (робоча) група може в подальшому відмовитися від її реалізації, провести модернізацію ОП, подати план і матеріали модернізації вченій раді Університету і, в разі схвалення, провести набір здобувачів вищої освіти на навчання за удосконаленою ОП в наступному навчальному році.

4.4. Закриття ОП.

Освітня програма може бути виключена з переліку ОП, що реалізуються Університетом з ініціативи:

– інституту / відповідного науково-методичного центру відповідального за ад'юнктуру/докторантуру (для ОП третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти) у разі їх відмови від її реалізації;

– в разі відсутності прийому здобувачів вищої освіти на навчання за ОП протягом 2 років;

– в разі переформатування ОП. У такому випадку ОП проходить затвердження як нова, а ті, що існували до цього, припиняють набір здобувачів вищої освіти. Після закінчення навчання останнього курсу вже прийнятих здобувачів вищої освіти, ОП виключають з переліку ОП, що реалізуються Університетом;

– за клопотанням методичної ради Університету, якщо в результаті будь-якої з процедур зовнішнього або внутрішнього оцінювання якості ОП отримано висновки про низьку якість реалізованої ОП.

Рішення про виключення ОП з числа ОП, що реалізуються Університетом, приймає вчена рада Університету.

V. ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ, МОНІТОРИНГУ ТА ПЕРІОДИЧНОГО ПЕРЕГЛЯДУ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

5.1. Порядок реалізації ОП.

Порядок реалізації ОП визначається Положенням про організацію освітнього процесу Університету. Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік керівництвом інституту (науково-методичним центром відповідальним за ад'юнктуру/докторантуру) разом із випусковою кафедрою складається робочий навчальний план за кожною ОП. У робочому навчальному плані обумовлюються щорічні особливості організації освітнього процесу для кожної ОП та зміст варіативної частини.

5.2. Управління ОП.

Управління освітньою програмою здійснюється на академічному та адміністративному рівнях.

Адміністративне управління ОП здійснює керівництво відповідного інституту / науково-методичного центру відповідального за ад'юнктуру/докторантуру, на якому вона реалізується. У разі, якщо ОП реалізується більш ніж одним інститутом, адміністративне управління закріплюється за одним з них.

До функцій адміністративного управління ОП належать:

- організація та управління матеріально-технічним та інфраструктурним забезпеченням;
- інформаційне та навчально-методичне забезпечення в частині надання доступу до інформаційних, бібліотечних та інших загальних ресурсів інституту;
- профорієнтаційна діяльність з потенційними кандидатами на вступ;
- взаємодія з випускниками, роботодавцями, професіоналами тощо;
- рекомендації щодо складу екзаменаційних комісій;
- координація забезпечення якості ОП, що реалізується в інституті;
- організація проведення самообстеження ОП;
- надання адміністративної допомоги в адмініструванні програми.

Академічне управління ОП здійснює гарант ОП.

Завданнями академічного управління ОП є:

- організація колегіального розроблення освітньої програми;
- контроль якості роботи викладачів програми, які забезпечують реалізацію ОП;

- аналіз і впровадження кращого досвіду світової та вітчизняної вищої освіти в зміст і технологію реалізації ОП;
- взаємодія з науково-дослідними підрозділами Університету з питань проектної, дослідницької роботи, практики здобувачів вищої освіти;
- виявлення здобувачів вищої освіти, схильних до академічної кар'єри, і організація роботи з ними;
- взаємодія з роботодавцями та випускниками ОП для уточнення вимог до компетентностей випускника, оцінювання обраних технологій реалізації ОП і якості підготовки випускників;
- підготовка освітньої програми до процедур оцінювання якості (включаючи акредитацію, сертифікацію).

5.3. Моніторинг ОП.

Моніторинг ОП здійснюють для встановлення досяжності, реалістичності та адекватності призначених кредитів, визначених результатів навчання та розрахованого навчального навантаження. Моніторинг зазвичай здійснює проектна (робоча) група. До нього можуть долучати експертів: викладачів, професіоналів-практиків, здобувачів вищої освіти. Суттєвим елементом для перевірки та перегляду призначення кредитів є зворотний зв'язок з зацікавленими сторонами. Проектна (робоча) група має інформувати здобувачів вищої освіти і викладачів про мету моніторингу та спосіб його здійснення, щоб забезпечити точність та високий відсоток наданих відповідей.

Моніторинг може проводитися у різний спосіб: анкетування, опитування, інтерв'ювання (у тому числі здобувачів вищої освіти та випускників з метою аналізу їх власного досвіду), моніторинг досягнутих результатів, оцінювання ОП на відповідність критеріям забезпечення якості ОП тощо. Також мають бути використані дані про час завершення та результати оцінювання програм та їх компонентів. Систему обов'язкових методів і засобів моніторингу визначає методична рада Університету за поданням проектних (робочих груп).

Анкета ОП складається з основних критеріїв забезпечення якості ОП, кожний критерій оцінюється за рівнями: задовольняє, частково задовольняє, не задовольняє.

У процесі моніторингу відбувається збір даних за зазначеними позиціями з коментарями.

За результатами моніторингу складається звіт та повідомляється вчена рада Університету.

Для формулювання висновку за результатами моніторингу ОП використовують дворівневу шкалу:

- висока якість – освітня програма має високий рівень досягнення результатів;
- неналежна якість – освітня програма має серйозні недоліки.

5.4. Основні критерії забезпечення якості освітніх програм.

Вимоги до освітньої програми та навчальних результатів:

- реалізується відповідно до стратегії розвитку та Статуту Університету;
- сприяє виконанню місії та досягнення цілей Університету;
- враховує потреби ринку праці та цільової групи (вступник, батьки, роботодавці);
- пов'язана з конкретною професією;
- назва узгоджується зі змістом;
- використовувані методи і форми навчання, у тому числі обсяг самостійної роботи та виробничої практики, стажування сприяють досягненню цілей освітньої програми;
- цілі і результати навчання сформульовано у такий спосіб, щоб слугувати основою для оцінювання знань і навичок випускників цієї освітньої програми;
- цілі і результати навчання є адекватними і порівнюваними з результатами навчання відповідного рівня вищої освіти;
- цілі і результати відповідають вимогам і тенденціям законодавства, що регулює відповідну професійну сферу;
- практична робота (практика, стажування), що необхідна для досягнення результатів навчання, забезпечує набуття і застосування здобувачами вищої освіти ефективних методів роботи;
- організацію практики (стажування) чітко регламентовано, вимоги для її успішного завершення визначено;
- здобувачам вищої освіти надається інструкція щодо практики (стажування) та відповідне керівництво у робочому середовищі.

5.5. Розвиток ОП та вимоги до викладачів, які її реалізують.

Вимоги до розвитку ОП та викладачів, які її реалізують:

- розвиток є безперервним процесом;
- до розвитку залучено здобувачів вищої освіти і роботодавців;
- викладачі, які реалізують ОП ознайомлені з цілями освітньої програми та їхньою роллю в досягненні цих цілей;
- для усунення недоліків ОП складено та реалізується відповідний план дій;
- система зворотного зв'язку (за участю здобувачів вищої освіти, випускників, роботодавців, викладачів) є ефективною, а її результати прикладними;
- кваліфікація викладачів, які реалізують ОП, відповідає вимогам, встановленим законодавством;
- викладачі програми, які реалізують ОП, мають відповідний рівень викладацької компетентності;
- викладачі програми, які реалізують ОП, беруть участь у наукових дослідженнях і розробках;

– викладачі програми, які реалізують ОП, співпрацюють із зацікавленими особами поза межами Університету;

– система розвитку персоналу є ефективною: викладачі, які реалізують ОП, мають можливості для самовдосконалення та саморозвитку, проводяться регулярні інтерв'ю (анкетування), застосовуються інші методи розвитку персоналу;

– запрошені викладачі (у тому числі із закордонних закладів вищої освіти) залучені до викладання у межах ОП;

– викладачі, які реалізують ОП, регулярно використовують у подальшому свої знання та навички поза Університетом і беруть участь у конференціях;

– кількість штатних викладачів визначається на основі їх обов'язків, обсягів викладання і кількості здобувачів вищої освіти та є цілком достатньою для досягнення цілей і результатів навчання за ОП;

– склад викладачів, які реалізують ОП, за віком і відсоток молодих викладачів забезпечує сталість викладання в Університеті;

– вимоги для вступу на навчання здобувачів вищої освіти базуються на якостях, необхідних для досягнення результатів навчання даної ОП;

– система консультування здобувачів вищої освіти (щодо навчання, кар'єри тощо) є ефективною;

– оцінювання результатів навчання включає в себе зворотний зв'язок здобувачів вищої освіти, який підтримує їх розвиток;

– здобувачі вищої освіти беруть участь у програмах міжнародної мобільності;

– здобувачів вищої освіти залучено до процесу прийняття рішень на різних інституційних рівнях.

Фінансові ресурси Університету щодо реалізації ОП:

– є достатніми для забезпечення ОП;

– є достатніми для діяльності з розвитку ОП;

– є достатніми для підтримання розвитку викладачів програми.

Навчальне середовище Університету:

– включає всі приміщення, що необхідні для проведення навчання;

– має достатній потенціал, враховуючи кількісний склад здобувачів вищої освіти;

– обладнане відповідно до сучасних вимог (відео-проектори, Інтернет тощо).

5.6. Перегляд (удосконалення) ОП.

Перегляд ОП з метою її удосконалення здійснюють у формах оновлення або модернізації.

ОП може щорічно оновлюватися у частині всіх компонентів, крім цілей і програмних результатів навчання. Діючи, затверджену, ОП переглядають щонайменше одного разу в терміни її дії не пізніше ніж за один семестр до її завершення.

Підставою для оновлення ОП можуть виступати:

- ініціатива і пропозиції гаранта ОП та/або роботодавців і/або викладачів, які її реалізують;
- результати оцінювання якості ОП;
- об'єктивні зміни інфраструктурного, кадрового характеру і/або інших ресурсних умов реалізації ОП.

Оновлення відображаються у відповідних структурних елементах ОП (навчальному плані, матрицях, робочих програмах навчальних дисциплін, програмах практик, стажувань та ін.). Якщо зібрана інформація показує розбіжність між передбаченим навантаженням і часом, який фактично необхідний більшості здобувачів вищої освіти для досягнення визначених результатів навчання, необхідно переглянути навчальне навантаження, кредити, результати навчання або заходи та методи навчання й викладання. Це може також потребувати перепроектування ОП та її освітніх компонентів. Перегляд необхідно виконати якомога швидше, не створюючи проблем для тих, хто в цей час навчається за програмою, і повідомити про це тих, хто брав участь у моніторингу.

Навчальні плани підлягають моніторингу та періодичному перегляду (не рідше одного разу на повний курс навчання за ОП).

Підставою для розроблення нових навчальних планів є:

- затвердження Кабінетом Міністрів України нового переліку спеціальностей або внесення змін до чинного переліку;
- затвердження нових стандартів вищої освіти;
- внесення змін до циклу дисциплін загальної та професійної підготовки (за рішенням Міністерства оборони України (Міністерства освіти і науки України) або вченої ради Університету);
- внесення змін до циклу дисциплін самостійного вибору здобувача вищої освіти (за рішенням вченої ради Університету).

Модернізація ОП має на меті більш значну зміну в її змісті та умовах реалізації, ніж у разі планового оновлення. Зміна виду освітньої програми також є модернізацією.

Модернізацію ОП можна проводити:

- з ініціативи керівництва Університету / інституту / відповідного науково-методичного центру відповідального за ад'юнктуру/докторантуру, в разі незадовільних висновків про її якість в результаті самообстеження або аналізу динаміки набору здобувачів вищої освіти;
- з ініціативи гаранта освітньої програми та/або роботодавців за відсутності набору здобувачів вищої освіти за ОП;
- за наявності висновків про недостатньо високу якість ОП за результатами різних процедур оцінювання якості ОП;
- з ініціативи проектної (робочої) групи з метою врахування змін, що відбулися в науковому професійному полі, в яких реалізується ОП, а також змін ринку освітніх послуг та інше.

Бажано залучати до модернізації ОП представників роботодавців, зовнішніх стосовно даної ОП експертів (як з професійної спільноти

Університету, так і незалежних). Модернізована ОП разом з обґрунтуванням внесених до неї змін має пройти затвердження в установленому порядку.

Повторне затвердження ОП відбувається з ініціативи проектної (робочої) групи або інституту, що реалізує ОП, в разі її значного оновлення. Значним вважають оновлення ОП (складу дисциплін, практик і їх обсягу в кредитах ЄКТС) більш ніж на 50 %.

VI. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Відомості про ОП розміщуються на офіційному сайті Університету.

Відповідальними за формування і зберігання паперових версій ОП є її гарант та відповідні науково-методичні центри.

Відповідальними за повноту й своєчасність розміщення інформації про ОП на офіційному сайті Університету є співробітники інституту, призначені керівництвом інституту.